

Az egri 60. császári és királyi gyalogezred emlékművének hiteles története

A Honismeret 1991. évi 1. száma hátoldala belső fedelén három fénykép látható az 1990 őszén helyreállított egri 60. császári és királyi gyalogezred emlékművéről. A képek alatt – amelyeket Szabó Sándor fotóriporter készített – ez olvasható: „A Lenin-szobor helyére állították fel a 60-as ezred emlékművét Egerben. – Eger központjából eltávolított Lenin-szobor helyére került a császári és királyi 60-as gyalogezred emlékműve, amely a Kisasszony-temetőben állott. Az áthelyezéséről a pártok véleményét figyelembe véve a városatyák döntöttek. Az obeliszk – amelyet Kienle György szobrász készített – a csatákat vívott egykori elitalakulatnak állít emléket.”

A folyóirat közlése indította a cikk megírására. Mielőtt szólnék a 60. gyalogezred történetéről, s emlékművének felállításáról, először az idézett szöveg egy pontatlanságát teszem szóvá. Az újonnan felállított emlékmű nem az 1991 márciusában eltávolított Lenin-szobor helyére került, hanem *eredeti helyére*, a Gárdonyi Géza Színházzal szembenező területre.

A 60. császári és királyi gyalogezredet Eger házezredeként 1796-ban, a napóleoni háborúk időszakában szervezték meg, s 1918-ig létezett. Soraiiban nemcsak Heves megyeiek, hanem nógrádiak, borsodiak is voltak. Az ezred katonái részt vettek a napóleoni háborúban, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc több ütközetében. Ott voltak az olasz–osztrák, a német–porosz háborúban. Részt vettek Bosznia okkupálásában. Utolsó nagy fegyvertényük az első világháborúban való részvétel volt.

Még be sem fejeződött az első világháború, amikor már megindult országosan az áldozatok emlékműveinek felállítása. Hatvanban már 1917-ben, az országban elsőként felállították a hősök emlékművét, Finta Sándor türkevei születésű, később világhírűvé vált szobrász alkotását. Egerben 1932. október 9-én került sor az emlékmű avatására. Az ekkor állított első világháborús emlékmű a 60. gyalogezred emlékműve is lett.

Az emlékmű elhelyezése előtt „60-as Emlékmű Bizottságot” hoztak létre, amely a szervezőmunkát és az emlékmű avatásának lebonyolítását végezte el. A leleplezés napján a város és a megye vezetői országra szóló ünnepséget szerveztek, amelyen megjelent József királyi herceg is, akinek hadtestéhez az első világháború alatt az egri gyalogezred is tartozott. Az emlékművet a főherceg leplezte le és a műsor részeként tábort misét mutattak be, amelyet Török Kálmán egri kanonok celebrált. A jeles ünnepség alkalmából hagyta el a sajtót Szügyi Trajter Géza tanító, első világháborús rokkant verseskötete is. A Heves vármegye című lapnak pedig különszáma jelent meg.

Közismert, hogy az első világháborús emlékműveket a második világháború után hazánkban kevés hely kivételével nem távolították el, sőt több helyen rávésték a második világháborús áldozatok nevét is. Sajnos Egerben nem így történt. Már 1953-ban, jelenleg nem tudjuk milyen szerv felkérésére, Kolacskovszky Lajos (1891–1954) egy feljegyzést készített, amelyben javasolta az emlékmű eltávolítását. Ezt ő azzal indokolta, hogy a volt 60. gyalogezred katonái az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kivételével, idegen érdekekért ontották vérüket.

Az 1960-as évek közepén, 1964-ben a városi pártbizottság és tanács akkori vezetőinek döntése alapján az emlékművet lebontották, s annak darabjait a Kisasszony-temető végén elterülő úgynevezett Hősök temetőjébe szállították. A hibás döntést a párt és a tanács vezetői két dologgal indokolták: 1. 1945 előtt az emlékműnél Trianon revíziója jegyében több

ünnepséget tartottak; 2. 1956. december 10-én az emberi jogok napján a szobor körül „ellenforradalmi tömeg” gyülekezett koszorúzás és tüntetés céljából.

A lebontás után több névtelen levél érkezett a megyei pártbizottságra, amelyekben íróik tiltakoztak az emlékmű eltávolítása ellen. A megyei bizottság agitációs és propagandaosztálya mérlegelve a tényeket, úgy döntött, hogy az eltávolított emlékművet a Hősök temetőjében újra fel kell állítani. Sajnos azonban az emlékmű újraállításának politikai vetületét senki sem akarta magára vállalni. Ezért 1981-ig az obeliszkszobor maradványainak összerakására nem került sor. Ekkor több személy által aláírt levél érkezett a Hazafias Népfront megyei titkárságára. Az aláírók kérték az emlékmű újraállítását. Újabb döntés született a megyei pártbizottságon, amelynek értelmében az emlékművet 1981-ben halottak napján újra felállították. Igaz, hiányos formában, ugyanis a mellvéd kövei, illetve a kandeláberek akkorra már elvesztek.

Az emlékmű végre sok hányattatás után 1990. október elején eredeti helyére került vissza, eredeti formájában.

Források: Eger, 1932. október 9., 11., 12.; *Kolacskovszky Lajos* 1953-as feljegyzése a 60. császári és királyi gyalogezred emlékművéről (birtokomban); *Szecsó Károly*: Feljegyzés a 60. volt császári és királyi gyalogezred emlékművének történetéről, javaslat további sorsának rendezésére. Eger, 1981. március 31. (birtokomban); Heves Megyei Hírlap 1991. október 3.

Szecsó Károly

HÍREK

A VI. magyar őstörténeti találkozó. A Zürichben működő és évek óta a magyar őstörténettel foglalkozó Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 1991. április 28. és május 4-e között rendezte meg immár VI. őstörténeti találkozóját. A találkozón több mint 39 előadás, több vitakör, bemutató fogta át a rendkívül gazdag őstörténeti témát, amely – mint a kínai területeken végzett genetikai vizsgálatok – számos újdonsággal szolgált a 99, kilenc országból és a fogadó Svájcban részt vevő szakemberek számára. A konferencia tagjai az 1065 évvel ezelőtti eseményre emlékezve ellátogattak St. Gallenbe, ahol

prof. dr. Johannes Duft tartott előadást a magyarok St. Gallen-i megjelenéséről. A találkozó elnöke dr. Molnár László (Sopron), a társelnökök Baki Tamás (Zürich), dr. Kálnási Árpád (Debrecen), Lukács József (Kassa) és Török Albert (Székelyudvarhely) voltak. Az előadásokat szervezett kerekasztal-beszélgetések követték. A hasznos eszmecsere igazolta az eleven érdeklődést a magyar őstörténet iránt és újabb tudományos-szakmai eredményeket ismertettet meg a résztvevőkkel. A rendezvény helye Zürichben a Szent István Központ volt. *(Krisztián Béla)*